

Vznikla nová platforma k řešení problémů spojených s invazními druhy v ČR

19.9.2023 - | Ministerstvo životního prostředí ČR

Nutrie říční, jelen sika, pajasan žláznatý, bolševník velkolepý, rak mramorovaný či sršeň asijská - to je jen několik z mnoha druhů, které dělají starosti odborníkům na biologické invaze i ochráncům přírody.

Ti všichni se sešli na půdě Botanického ústavu AV ČR v Průhonicích, aby prodiskutovali, jak omezit negativní dopady invazních druhů na přírodu i lidskou společnost a zabránit jejich dalšímu šíření v České republice.

Setkání proběhlo 12.-13. září a zúčastnili se ho zástupci organizací, které mají co do činění s biologickými invazemi v České republice – ústavů Akademie věd, univerzit, resortních výzkumných organizací ministerstev (MŽP a MZe), povodí Vltavy a Labe – ale také zástupci krajských úřadů i nevládních organizací. Cílem setkání bylo navzájem se informovat o invazních druzích živočichů, rostlin a patogenů v různých typech prostředí, probíhajících výzkumných a regulačních projektech, způsobech managementu invazních druhů, či zmírňování jejich negativních dopadů na přírodu a lidskou společnost. Důraz byl kladen také na spolupráci mezi výzkumnými organizacemi a státní správou. Účastníci se dohodli na založení společné platformy, která bude sloužit k užší spolupráci, vzájemné informovanosti a pravidelnému setkávání.

„Setkání bylo významné tím, že přivedlo na jedno místo lidi ze všech dotčených oblastí, od výzkumu přes státní správu po zástupce organizací, které invazní druhy využívají. Invaze jsou problémem, jenž se dotýká mnoha sektorů, proto jeho řešení vyžaduje úzkou spolupráci všech zúčastněných. Taková platforma u nás dosud chyběla, proto jsme rádi, že se nám ji podařilo vytvořit a dohodnout se na konkrétních krocích budoucí spolupráce,“ uvedl Petr Pyšek z Botanického ústavu Akademie věd ČR, jeden z organizátorů setkání.

Biologické invaze jsou palčivým problémem ochrany přírody, protože ohrožují biodiverzitu. Šíření některých invazních druhů má ovšem také významné hospodářské a socio-ekonomické důsledky. Před současnou situací varuje i nedávno vydaná zpráva Mezivládního panelu pro biodiverzitu a ekosystémové služby. Mezi invazní druhy v ČR patří nejen notoricky známé druhy živočichů a rostlin, jako jsou bolševník velkolepý či nutrie říční, ale i nenápadné druhy bezobratlých, kteří jsou často přenašeči patogenů působících na hospodářské plodiny či způsobujících alergické reakce u lidí.

Vedle úbytku biodiverzity původních společenstev patří k významným důsledkům invazních druhů v ČR také ztráta genetické variability původních druhů (křížení jelena siky a jelena evropského, pěstování zahradních forem původních druhů rostlin), šíření patogenů rostlin a živočichů, snižování kvality vodního prostředí či přímé ohrožení lidí a ekonomiky (šíření sršně asijské, napadající včelstva a vykazující zvýšenou agresivitu i vůči lidem).

Člověk však invazní druhy také využívá ku svému prospěchu, například v zahradnictví, krajinářství, chovu zvířat či pěstování energetických plodin, a tady je nutno minimalizovat rizika a nastavit limity pěstování či chovu. To vše bylo předmětem přednášek a diskusí. K dispozici je sborník, který shrnuje působení a cíle jednotlivých organizací a skupin, jež se problematikou zabývají.

Pro Českou republiku bylo významným milníkem v řešení biologických invazí přijetí zákona č. 364/2021 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s implementací předpisů Evropské unie v

oblasti invazních nepůvodních druhů, a následné přijetí Akčního plánu pro řešení problematiky prioritních způsobů šíření invazních nepůvodních druhů v České republice https://www.mzp.cz/cz/news_20230614_Biologickym-invazim-se-bude-aktivne-predchazet-Vlada-schvalila-Akcni-plan. Tento plán mimo jiné počítá s lepší informovaností veřejnosti a jejím zapojením prostřednictvím tzv. občanské vědy nebo se zavedením účinnější kontroly na hranicích. Dalšími metodickými dokumenty, které pomohou v omezování široce rozšířených invazních druhů, jsou v letošním roce vydané zásady regulace pro pajasan žláznatý a bolševník velkolepý. Postupně budou vznikat zásady regulace pro další invazní druhy.

„Zaměříme se zejména na zvýšení informovanosti veřejnosti o tom, které druhy jsou u nás nepůvodní, co způsobují a jaké jsou možnosti sledování jejich výskytu, omezování a likvidace. Důležitým tématem diskusí byla i občanská věda, tedy jak zapojit do spolupráce zájemce z řad veřejnosti, a vzdělávání dětí; panovala všeobecná shoda, že zaměřit se na předávání informací nejmladším generacím je klíčovým předpokladem řešení problémů, které u nás invazní druhy působí,“ dodává Kateřina Berchová Bímová z Fakulty životního prostředí ČZU.

Odkazy:

Tisková zpráva Botanického ústavu AV ČR ke výstupu IPBES Mezivládního panelu pro biodiverzitu a ekosystémové služby

Akční plán pro řešení problematiky prioritních způsobů šíření invazních nepůvodních druhů v České republice

Zásady regulace pro pajasan žláznatý a bolševník velkolepý

Sborník ze setkání

https://www.mzp.cz/cz/news_20230918_Vznikla-nova-platforma-k-reseni-problemu-spojenych-s